*רבה בר רב הונא *כל מילתא דמיתאמרא באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא מ"ט? *חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה. כי אתא רב דימי אמר מאי דכתיב °מברך רעהו בקול גדול, בבוקר השכם קללה תחשב *לו" כגון דמיקלע לאושפיזא וטרחו קמיה, שפיר למחר נפיק יתיב בשוקא ואמר: "רחמנא ניברכיה לפלניא א] דהכי טרח קמאי" ושמעין ב] אינשי ואזלין ג] ואנסין ליה. *תני רב דימי אחוה דרב ספרא לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו שמתוך טובתו בא לידי רעתו. איכא דאמרי רב דימי אחוה דרב ספרא חלש על רב ספרא לשולי ביה אמר ד] (להו) תיתי לי דקיימי כל דאמר רבנן, א"ל הא מי ה] (מ)קיימת: "לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו שמתוך טובתו בא לידי ו] גנותו" אמר להו "לא שמיעא לי, ואי הוה שמיעא לי קיימתה". *א"ר שמואל בר נחמני א"ר *יוחנן [נ"א יונתן] על שבעה דברים נגעים באין: על לשון הרע ועל שפיכות דמים ועל שבועת שוא ועל גילוי עריות ועל גסות הרוח ועל הגזל ועל צרות העין. על לשון הרע, דכתיב ז] °מלשני בסתר רעהו אותו אצמית, על שפיכות דמים דכתיב °ואל יכרת מבית יואב זב ומצורע וגו'. ועל שבועת שוא דכתיב °ויאמר נעמן הואל קח ככרים* וכתי' °וצרעת נעמן תדבק בך וגו' ועל גילוי עריות דכתיב °וינגע ה' את פרעה נגעים וגו' ועל גסות הרוח דכתיב °ובחזקתו גבה לבו עד להשחית וימעל בה' אלהיו °והצרעת זרחה במצחו. ועל הגזל דכתיב °וצוה הכהן ופנו את הבית תנא הוא ח] כונס ממון שאינו שלו יבא הכהן ויפזר ממונו. ועל צרות העין דכתיב °ובא אשר לו הבית [וגו'] ותנא דבי ר' ישמעאל *מי שמיוחד ביתו לו. אינו ט] *והא אמר ר' ענני בר ששון למה נסמכה פרשת בגדי כהונה לפרשת קרבנות לומר לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין: כתונת מכפרת על שפיכות דמים דכתיב °ויטבלו את הכתנת בדם, מכנסים מכפרים על גילוי עריות דכתיב °ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה, מצנפת מכפרת על גסי הרוח כדרבי חנינא דא"ר חנינא י] יבא דבר שבגובה ויכפר על מעשה גובה, אבנט יא] מכפרת על הרהור הלב, אהיכא דאיתיה, יב] (דכתיב °והיה על לב אהרן) חושן מכפר על הדינין דכתיב °ועשית חושן משפט, אפוד מכפר על עבודה זרה דכתיב °אין אפוד ותרפים, מעיל מכפר על לשון הרע אמר הקב"ה יבא דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול, ציץ מכפר על מעשה עזי פנים כתיב הכא °והיה על מצח אהרן וכתיב התם °ומצח אשה זונה היה לך. לא קשיא הא דאהנו מעשיו הא דלא אהנו מעשיו: אי אהנו מעשיו אתו נגעים עליה אי לא אהנו מעשיו מעיל מכפר, והא"ר סימון אמר רבי יהושע בן לוי שני דברים לא מצינו להם בקרבנות כפרה, בדבר אחר מצינו להם כפרה: יג] שפיכות דמים ולשון הרע, שפיכות דמים בעגלה ערופה ולשון הרע בקטרת יד] *)דתניא ר' חנינא למדנו לקטרת שמכפרת דכתיב °ויתן את הקטרת ויכפר על העם ותנא דבי רבי ישמעאל על מה קטרת מכפרת על לשון הרע אמר הקב"ה יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי. קשיא שפיכות דמים אשפיכות דמים, קשיא לשון הרע אלשון הרע? שפיכות דמים לא קשיא הא דידיע מאן קטליה הא דלא ידיע מאן קטליה, דידיע מאן קטליה בר קטלא הוא! במזיד ולא אתרו ביה, לשון הרע לא קשיא הא בצינעא הא

תורה אור

°משלי כז · °תהלים קא · °ש"ב ג · °מ"ב ה · °שם · °בראשית יב · °דה"ב כו · °שם · °ויקרא יד · °שם · [יומא יא:] · °בראשית לז · °שמות כח · °שמות כח · °שם · °הושע ג · °שמות כח · °ירמיה ג · °במדבר יז

*) זבחים פח: יומא מד.

דמיתאמרא באפי תלתא · שהבעלים אמרוה בפני ג', המגלה אותה אינו לשון הרע שזה גילה תחלה דעתו שאם טו] מגלה אותו אינו חושש דמידע ידע דסופה להגלות דחברך חברא אית ליה וזה מגלה לחבירו וזה לחבירו עד שיודע : **מברך רעהו בקול גדול וגו' קללה תחשב לו** · אותה ברכה קללה היא לו לחבירו : **ושמעין אינשי** · אלמי שהוא עשיר ואזלי ואנסי ליה לממוניה ל"א אנסי ליה שמתאכסנין אצלו אורחין עד שמכלין ממונו: **בא לידי רעתו** · שכשהוא מספר בטובתו *יותר מדאי הוא עצמו אומר תוך ממדה רעה זו שבו או אחרים שומעין שזה משבחו ואומרים הלא מדת כך וכך בידו : **צרות העין** · שצרה עינו באחרים ואינו מהנה שכיניו מכליו ע"י שאלה : **אותו אצמית** · ואוקימנא לעיל דהיינו נגעים: **אל יכרת מבית יואב** · מפני שהרג את אבנר : **הואל** · השבע שהלך אלישע וקח ככרים: **ובחזקתו גבה לבו וגו'** · בעוזיהו משתעי : **שייחד ביתו** · כלי תשמישו שלא השאילם לאחרים : **למה נסמכה כו'** · *בפרשת ואתה תצוה נסמכה ענין המילואים לבגדי כהונה: **ויטבלו את הכתנת בדם** · *רמז היה להם שטבילת כפרת דמים עולה ע"י כתנת : **אין אפוד ותרפים** · בזמן שאין אפוד הוי עון תרפים : **שבקול** · פעמוני המעיל כשמעין טז] על מעשה קול-לשון הרע ואת אמרת נגעים אתו עליה : **דאהנו מעשיו** · שנתקוטטו על ידו ואי קשיא אמאי לא מותיב ליה משפיכות דמים וגילוי עריות דקאמר לעיל נגעים באין עליהם והכא תניא דבגדי כהונה מכפרין? תריץ דהא דתני בגדי כהונה מכפרין לאו עליה דידיה אלא על האחרים שעל ידו נענשין דבשפיכות דמים כתיב (במדבר לה) כי הדם הוא יחניף וגו' ובגילוי עריות כתיב (ויקרא יח) ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה אבל לשון הרע לא אשכחן דמיענשי ביה אחריני: **שבחשאי** · קטורת נעשית בהיכל בחשאי כדתניא בפרק הוציאו לו במסכת יומא (דף מד.) פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה לשון הרע בחשאי הוא: **קשיא שפיכות דמים וכו'** · דקאמרינן לעיל בגדי כהונה מכפרין על אחרים וקא חזינן יז] דעגלה ערופה מכפרת על אחרים דעל ההורג אינה מכפרת דקיימא לן בסוטה (דף מז:) שאם נתערפה העגלה ואח"כ נמצא ההורג מנין שהוא נהרג תלמוד לומר ולארץ לא יכופר וגו' : **קשיא לשון הרע** · דלעיל דקתני דבגדי כהונה מכפרין: **דידיע** · **מאן קטליה** · עגלה מכפרת : **בר קטלא הוא** · וכל כמה דלא מיקטל לא מיכפרי אחריני דכתיב (במדבר לה) ולארץ לא יכופר וגו' : **בצינעא** · דמעשה חשאי יח] קטרת מכפרת :

בפרהסיא

ובחזקתו גבה לבו וגו' · גבי עוזיה כתוב · בדברי הימים יט] כתיב (ד"ה א ה) ויוחנן הוליד [את] עזריה כ] (הכהן) [הוא] אשר כיהן (בתוך) בבית אשר בנה (המלך) שלמה [בירושלים] וי"מ למה כתיב עליו אשר כיהן יותר מן האחרים שהוא מונה שם כל כהנים גדולים אשר שמשו בבית ראשון והרי מונה לפניו כמה כהנים ולמה כתיב אשר כיהן גבי כא] (עוזיה)[עזרי'] יותר מן האחרים וי"ל לפי שהוא הכניס עצמו להתווכח על הכהונה כשבא עוזיה יותר מן האחרים כב] :

הא דאהנו מעשיו · פירש רש"י שנתקוטטו על ידו ואי קשיא אמאי לא מותיב ליה משפיכות דמים וגילוי עריות דקאמר לעיל נגעים באין עליהם כג] והכא תניא דבגדי כהונה מכפרים תריץ דהא דתני בגדי כהונה מכפרי' לאו עליה דידיה אלא על אחרים דע"י שפיכות דמים נענשים העולם דכתיב (במדבר לה) כי הדם הוא יחניף ובגילוי עריות כתיב ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה אבל לשון הרע לא אשכחן דאיענשי ביה אחריני לשון רש"י ולא נהירא שהרי במסכת שבועות (דף לט.) אומר דעל כל העבירות אחרים נענשים עליהם אם [נ"א יכולין] יש בידם למחות ואי אין בידם למחות אפי' ג"ע וש"ד נמי לא כד] ואור"י דמשפיכות דמים לא קשיא מידי לפי שיש עליה מיתת ב"ד ובגדי כהונ' מכפרין על המיתה אבל נגעים מיהא באין עליו ועוד יש מפרש דהאי דמשני הש"ס הא דאהנו מעשיו הא דלא אהנו מעשיו קאי נמי אשפיכות דמים וגילוי עריות וה"פ אהנו מעשיו היינו כשהרג ממש ועליו אין בגדי כהונה מכפרים אלא נגעים באין עליו, לא אהנו מעשיו כגון שלא הרג ממש אלא שהלבין פני חבירו ברבים דקיימא לן (ב"מ דף נח:) כל המלבין פני חבירו ברבים כאילו שופך דמים ועל זה בגדי כהונה מכפרים וכן גילוי עריות ממש אהנו מעשיו, ולא אהנו מעשיו זהו כי הא דאמרי' (שבת דף נה:) מתוך שהיה קיניהן מעלה עליהם כאילו שכבום :

חס ליה דליכסוף זרעיה דרב על ידאי · והוא טעה שלא לשמה שהגיעו לבייש משום כבוד אביו :

ונטה

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"ז מהלכות דעות הלכה ה [וברב אלפס שבת פ"ב דף יד:] :

כז ב מיי' שם הלכה ד :

כח ג מיי' ספ"ז מהל' טומאת צרעת הל' י [וברב אלפס שם] :

שבועות ח. ע"ש סוטה טו. כריתות כו.

[בשאלתות פ' מצורע מסיים ואין הואל אלא שבועה שנאמר ושמעה קול אלה]

[זבחים פח:]

עיין לע"ב אחר ד"ה טעם

שמות כח

[טעות סדפוס וכ"א בת"א בזבחים ע"ש ועיין בפירש"י בזבחים ד"ה להיכא דאיתא שהיו חוגרין כנגד אצילי ידיהן דהיינו כנגד הלב כו' ועי' תוס' לעיל דף טו: ד"ה אבנט]

מסורת הש"ס

[ב"ב לט.]

[כתובות קה: קי. ב"ב כט. לח: לט.]

ב"ב קסד:

נ"א רמז היה להם שכפרת שפיכת דמים עולה ע"י כתנת טבילה היינו כפרה כנ"ל וכן הוא ברש"י מסכת זבחים

רבינו גרשום

כל מילתא דמיתאמרא באפי תלתא · שהאחד הראשון אומרה בפני ג' אם חזר וסיפרה אחד מהם אין בו משום לשון הרע שלדעת כן אמרו בפני ג' שאינו חושש אם יתפרסם הדבר דחברך וכו']: ושמעי אנשי · שלטונין: ואנסי ליה · שאומרים ודאי עשיר הוא הואיל והוא מוציא כ"כ : שמתוך טובתו בא לידי רעתו · שמדקדקין אחריו ואומרים לו אותו שאתה משבח [כ"כ] הלא שמענו שעשה כך וכך : איכא דאמרי · לאו מימרא איתמר אלא כי ההיא גוונא [הוא · א)להשבע]: מי שמיוחד ביתו לו · שרוצה להנות יחידי מכל טוב שיש לו בביתו ואינו רוצה שיהנו אחרים עמו : [ויטבלו את הכתנת בדם · סימן יבא כתנת ויכפר על מעשה דם : יבא דבר שבגובה · מצנפת שהי' על הראש]: אהיכא דאיתיה · שכנגד לבו היה חוגרו דכתיב ולא יחגרו ביזע במקום שמזיעין כגון תחת שחיו אלא כנגד לבו שאינו מזיע שם : אין אפוד [ותרפים]· כלומר אין אפוד שמכפר על עון תרפים : דבר שבקול · דכתיב ונשמע קולו בבואו אלמא אית ליה כפרה לאומר לשה"ר ע"י מעיל ולא לקי בצרעת : יבא דבר שבחשאי · קטורת שהיה עושה לפנים בהיכל (כל) שאין אדם רשאי ליכנס לשם לראותו [ויכפר על] מעשה חשאי לשה"ר שאומרים אותו [בחשאי] ובחדרי חדרים : קשיא שפיכות דמים אשפיכות דמים' דהתם אמרת כתונת מכפר והכא אמרת עגלה ערופה מכפרת : [דידיע מאן קטליה' כתונת מכפר: במזיד ולא אתרו ביה · דלא הוה בר קטלא כתונת מכפר : הא בצנעא הא בפרהסיא' לשה"ר הנאמר בצנעא קטרת מכפרת דומיא דחשאי ב)אי] דלא אהני מעשיו ממש אלא דעבר שום מילתא כגון שהלבין פני חבירו דאמרינן [מעלין עליו] כאילו הרגו או דבר ערוה כדאמרינן בבני עלי העלה הכתוב עליהן כאילו [בעלו] על כיוצא בהן מעיל מכפר : [והא (הכא) בפרהסיא' מעיל מכפר דומיא דנשמע

שיטה מקובצת

א] דהכי טרח קמאי · ובפרק הרואה דאמרינן אורח טוב מהו אומר כמה בשר הביא לפני אלמא מעליותא היא התם איירי כשהוא בין אנשים צנועים וטובים והכא מיירי כשהוא בין אנשים ריקים ולפ"ז הא דאמר בפ"ב דב"מ בתלת מילי משני רבנן באושפיזא יש לפרש בשני ענינים אם יש לו בעה"ב טוב שטרח בשבילו מותר לשנות בשביל אנשים ריקים ולומר לא טרח כלום או אם היה לו בעה"ב שלא טרח בשבילו מותר לשנות בפני אנשים צנועים כמה בשר הביא לפני' תוס' : ב] ושמעין אינשי ס"א אנסים: ג] ואנסין ליה · גליון והא דאמרינן בברכות אורח טוב מהו אומר כל מה שטרח בעה"ב לא טרח אלא בשבילי היינו בצינעה : ד] אמר ליה תיתי לי דקיימי כל מה דאמר : ה] מי קיימת לעולם אות מ' נמחק : ו] לידי רעתו אמר ליה לא הוה שמיע לי : ז] דכתיב מלשני בסתר רעהו וגו'' הקשה הר"ר אלחנן למה ליה לאתויי האי קרא דאינו מפורש בהדיא ולא מייתי האי קרא זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים ודרשינן בספרי והזהר שלא תלקה בצרעת אל תספר לשון הרע זכור הנעשה במרים שדברה באחיה ומדסמכיה לקרא דהשמר בנגע צרעת הוא דדריש הכי וי"ל דליכא למילף כולי האי דמצינו מרגלים שלא לקו בצרעת אלמא [דשאר] מיני עונשין יש בלשון הרע אבל קרא דאותו אצמית משמע דזהו עונשו · הרא"ש ז"ל : ח] הוא כונס ממון אות ו' נמחק : ט] איני והאמר רבי ענני בר ששון וכו' תימה לי טובא מאי פריך וכי בגדי כהונה מכפרין שלא יענשו אף מי שאינו שב בתשובה א"כ למה גלו ישראל והלא נתכפר להם על עבודה זרה שעבדו ועל גלוי עריות ושפיכות דמים · הרא"ש ז"ל : י] תנינא אמר הקב"ה יבא : יא] אבנט · גליון יש במדרש שהיה מקיפו ל"ב פעמים נגד [הלב לב] בגימטריא ל"ב תרי' מני' : יב] תיבות דכתיב והיה על לב אהרן נמחק : יג] מצינו להם כפרה בדבר אחר שפיכות : יד] דתני ר' אות א' נמחק : טו] שאם תגלה אותו אינו אות ס' נמחק : טז] נשמעין הס"ד ומה"ד מעשה : יז] חזינן הכא : יח] חשאי הוא קטרת : יט] הימים וכתיב : כ] עזריה הוא אשר כיהן בבית אשר בנה שלמה : כא] גבי עזריה תיבת עזיה נמחק : כב] האחרים ועוד כתיב התם ושריה הוליד את יהוצדק וגו' משמע דחשיב יהוצדק עם הכהנים גדולים וצ"ע דקי"ל דשריה אביו היה אחרון לכל הכהנים אשר שמשו בבית הראשון וכן פי' רש"י בס' קינות מלך וכהן מלך צדקיה וכהן שריה שהיה נהרג בחורבן הבית ולא שימש בבית ראשון כהן אחריו וא"כ למה מינה יהוצדק שם וצ"ל שלא היה יהוצדק כהן גדול והוא מונה אותו שם לפי שהגלהו נבוכדנצר עם יהויכין המלך והא דכתיב ככהנים גדולים של בית שני יהושע בן יהוצדק כהן הגדול על יהושע קאי וכן דוד בן ישי מלך ישראל : כג] והכי תני אות א' נמחק : כד] לא · גליון ועוד קשה לי למה לא הקשה רש"י ז"ל מגסות הרוח ותירצו בתוס' דמכולהו פריך ושינויי נמי קאי אכולהו הא דאהנו מעשיו כל האומר לעשות העבירה והיה גומר דבריו לעשותה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה וכן בגלוי עריות מעלה עליו הכתוב כאלו שכבום [ואין] בגדי כהונה מכפרים וכן גסות הרוח אני אומר אם הוציא הגבהות לפועל כמו שמצינו בעוזיה ובחזקתו גבה לבו עד להשחית ומעל בה' או לקה בצרעת אבל אם הוא גבה רוח ולא מעל בגבהותו מצנפת מכפרת · הרא"ש ז"ל :

א) נראה דלריך לגיין הואל קח ככרים ופי' ע"ז הואל היינו שבועה · ב) נראה דל"ל הא דלא אהני מעשיו וכו' ופי' רבינו דקאי הפירוש גם אשה"ד וכן כתבו התוספות כאן בשם ועוד יש מפרשים ·

בר

גליון הש"ס רש"י ד"ה בא וכו' יותר מדאי · וכ"ה ברי"ף פ"ב דשבת לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו יותר מדאי · וברמב"ם פ"ז מהלכות דיעות אל יספר בפני שונאיו · וכ"כ בסמ"ג : ד"ה למה נסמכה כו' בפ' ואתה תצוה · עיין פירוש רש"י זבחים דף פח ע"ב ד"ה למה נסמכה :

נושא
אין לספר לאחרים על אירוח מטובח בפרהסיא

נושא
"אל יספר אדם בטובתו של חבירו שמתוך..."

מבנה
I - II
ב׳ לשונות בר׳ דימי אחוה דר׳ ספרא

מבנה
דברים המכפרים על עבירות שונות

נושא
על ז׳ דברים נגעים מכפרים

נושא (המשך)
(קושיא) בגדי כהונה מכפרים על עבירות שונות
I לפי רש״י הגמ׳ מקשה ממעיל ומכפרת על לשון הרע ולעיל נאמר ונגעים מכפרים על לשון הרע
II לפי דרך שניה בתוס׳ ד״ה הא הגמ׳ מקשה ממאמר בגדים שמכפרים ולעיל נאמר נגעים מכפרים כגון על שפיכות דמים, גילוי עריות, גסות הרוח בנוסף על לשון הרע

* עי׳ תוס׳ ב״מ כג: ד״ה אושפיזא

* הערותנו ("ולא נגעים") ש לה משמעות לפי פירוש שני המובא בתוס׳ שהגמ׳ מקשה ממאמר מהבגדים, משא״כ לפי רש״י כן הקושיא ממעיל בענין לשון הרע בלבד

⊛ עי׳ תוס׳ ב״מ כג: ד״ה אושפיזא